

Rapport

Klacht

Verzoeker klaagt over het optreden van het regionale politiekorps Midden en West Brabant bij zijn aanhouding op 31 december 2006. In dit verband klaagt hij er met name over dat een ambtenaar van voormeld politiekorps:

- (tot vijfmaal toe pepperspray heeft gebruikt;
- hem met een vuist in het gezicht heeft geslagen terwijl hij reeds geboeid was.

Beoordeling

Algemeen

1. Verzoeker was op 31 december 2006 bij zijn broer op bezoek. Op een gegeven moment werd er door een jongen vuurwerk naar het neefje van verzoeker gegooid. Verzoeker ging vervolgens samen met zijn broer bij die jongen verhaal halen. Verzoeker gaf deze jongen een klap. Vervolgens kwamen politieambtenaren X en Y ter plaatse. Zij spraken - op aanwijzing van een getuige - verzoeker en diens broer aan. De broer van verzoeker haalde plotseling zogenaamde wurgstokjes tevoorschijn. Hij en verzoeker werden vervolgens gepeperd. Politieambtenaar Y hield verzoeker aan en legde samen met zijn collega X handboeien bij hem aan. Bij zijn aanhouding liep verzoeker een bloedneus op. Verzoeker werd vervolgens naar het politiebureau overgebracht.

2. Verzoeker kon zich niet vinden in de gang van zaken en diende - via het Bureau Nationale ombudsman - op 12 juni 2007 een klacht in bij de beheerder van het regionale politiekorps Midden-West Brabant. Verzoeker klaagde onder meer over het veelvuldige gebruik van pepperspray door de betrokken politieambtenaren en de omstandigheid dat een van de politieambtenaren hem op zijn neus zou hebben geslagen terwijl hij reeds geboeid was.

3. Op 3 januari 2007 deed verzoeker aangifte tegen de politieambtenaren X en Y wegens mishandeling tijdens zijn aanhouding op 31 december 2006. Naar aanleiding van deze aangifte en de door verzoeker ingediende klacht concludeerde de hoofdofficier van justitie van Breda op basis van de aangifte van verzoeker in combinatie met de melding geweldsaanwending en de processen-verbaal van bevindingen in de strafzaak dat het toegepaste geweld van politiezijde rechtmatig was en besloot hij dat geen verder opsporingsonderzoek inzake de mishandeling zou volgen.

4. Op 14 december 2007 adviseerde de Klachtencommissie politie Midden en West Brabant (hierna de klachtencommissie) onder meer als volgt:

"ten aanzien tot 5x toe met pepperspray in de ogen spuiten"

De commissie stelde op basis van de stukken in het dossier vast dat beide politiefunctionarissen bij de aanhouding van beide verdachten een of meer keren met pepperspray hadden gespoten. Het exacte aantal keren dat was gespoten, was niet helder. Maar, mede gelet op het feit dat een busje pepperspray slechts een beperkt aantal keren gebruik mogelijk maakt, zag de commissie geen reden om aan te nemen dat de verklaringen van de politiefunctionarissen op dit punt niet juist zouden zijn. De commissie oordeelde dit onderdeel van de klacht op basis van de voorliggende stukken dan ook ongegrond.

Verder stelde de commissie vast dat verzoeker na zijn aanhouding gewond was in zijn gezicht en dat hij tengevolge daarvan bloedde. Hoe dit letsel was ontstaan had de commissie niet onomstotelijk kunnen vaststellen. Het kon zowel ontstaan zijn door een ongelukkige val, maar ook door een klap. Het letsel op zich en de daaromtrent door verzoeker getoonde stukken van het ziekenhuis en zijn huisarts boden op dit punt geen overtuigend beeld. De commissie kon niet uitsluiten dat het letsel was ontstaan doordat verzoeker met zijn gezicht op de grond terecht was gekomen. Evenmin was aantoonbaar gebleken dat dit letsel was ontstaan tengevolge van een klap op zijn gezicht. De verklaringen van de politiefunctionarissen enerzijds en verzoeker anderzijds waren op dit punt tegenstrijdig. De verklaringen van de politiefunctionarissen over de gebeurtenissen waren consistent. Voor wat betreft het slaan verklaarde Y dat hij niet geslagen had en X stelde dat hij niet gezien had of er geslagen was. In de verschillende verklaringen van verzoeker, te weten in zijn klacht, in het proces-verbaal van verhoor, in zijn aangifte en ter zitting, was sprake van tegenstrijdigheden over het moment waarop hij geslagen zou zijn. Hoewel de verwonding het gevolg zou kunnen zijn van een klap, stond naar het oordeel van de commissie niet overtuigend vast dat verzoeker geslagen was. De commissie achtte dit onderdeel van de klacht ongegrond.

5. De korpsbeheerder liet bij beslissing van 17 januari 2008 weten zich met dat advies te verenigen en de klachten van verzoeker ongegrond te verklaren.

6. Verzoeker kon zich niet vinden in de afhandeling van zijn klacht en richtte zich op 21 februari 2008 tot de Nationale ombudsman. Verzoeker verzocht de Nationale ombudsman een onderzoek in te stellen naar zijn klacht.

I. Ten aanzien van het gebruik van pepperspray en het in het gezicht slaan

Bevindingen

1. Verzoeker klaagt erover dat een ambtenaar van het regionale politiekorps bij zijn aanhouding meermalen pepperspray heeft gebruikt. Verzoeker voerde hiertoe aan een politieambtenaar ondanks het feit dat verzoeker ongewapend was wel tot vijf keer toe pepperspray jegens hem heeft gebruikt. Voorts klaagt hij erover dat een ambtenaar van het regionale politiekorps Midden en West Brabant hem met een vuist in het gezicht heeft

geslagen terwijl hij reeds geboeid was. Verzoeker voerde hiertoe aan dat hij op het moment dat hij naar de grond werd gewerkt een klap kreeg. Dit gebeurde volgens hem niet door de worsteling. Verzoeker stelde door die klap een bloedneus te hebben opgelopen.

2. Verzoeker verklaarde tijdens zijn verhoor als verdachte door de politie op 1 januari 2007 voor zover van belang voor het onderzoek als volgt:

"Ik zag dat een politieman uit de auto stapte. Deze agent, greep mij direct bij mijn bovenarm aan mijn jas vast. Daarop vroeg hij mij of ik wilde blijven staan. Ik gaf hem te kennen dat ik dat niet wilde. (...). Schijnbaar op dat moment heeft C. (No: broer van verzoeker) die stokkies gepakt. Ik bedoel daarmee wurgstokjes. Ik heb dat op dat moment niet echt gezien. Ik probeerde, terwijl de agent mij vast had, los te komen en weg te lopen. Ik probeerde mijn jas los te trekken. Ik heb geen geweld gebruikt. Direct daarop voelde ik pepperspray in mijn ogen. Ik werd door de agent in mijn ogen gespoten en meteen kreeg ik van de agent een klap op mijn neus. Ik heb nog net kunnen zien dat de agent mij die klap verkocht, want nadat ik met pepperspray ben bespoten, kon ik niks meer zien. U vraagt mij wanneer ik mijn verzet gebroken heb. Ik denk zelf dat ik toen ik met pepperspray gespoten werd, ik mogelijk nog een beweging heb gemaakt. (...) Beide agenten spoten op ons beiden met pepperspray. U vraagt mij hoe ik weet dat er sprake was van wurgstokjes als ik aangeef dat ik mijn broer er niet mee gezien heb. Ik dacht dat omdat er met pepperspray werd gespoten door de agenten. Ik vermoedde toen dat er iets van een wapen zou moeten zijn. Later heb ik op mijn in verzekeringsstelling gelezen dat er sprake was van wurgstokjes. Ik werd vervolgens op de grond gegooid, omdat zij mij de handboeien om moesten doen. (...) Ik werd voorover op de grond gebracht, maar weet niet zo hoe dat precies is gebeurd. Ik vroeg hen nog om mijn pet op te pakken die in de worsteling van mijn hoofd was gevallen. Ik kan me niet herinneren dat ik toen nog verzet pleegde. (...) Nadat ik op de grond lag, werd ik geboeid en vervolgens overgebracht naar de politiebus."

3. Verzoeker verklaarde bij zijn aangifte op 3 januari 2007 voor zover van belang voor het onderzoek het volgende:

"Ik voelde en zag dat ik meteen door de Turkse politieagent werd vastgepakt met de mededeling dat ik was aangehouden. Ik heb daarop gezegd dat ik het daar niet mee eens was. Schijnbaar had mijn broer karatestokjes bij zich want die liet hij op dat moment aan de politieagenten zien. Ik heb dat niet zelf gezien maar gelezen op een brief die ik in Breda kreeg. (...) Ik riep tegen de politieagenten: "Of jullie pakken die jongens, of wij doen er wat aan". Ik zag dat er gelijk met pepperspray werd gespoten. Ik zag dat beide agenten pepperspray spoten. (...) Ik probeerde mij los te wrikken. (...) Ik werd op de grond gelegd. Ik voelde dat ik met een hand geboeid was. Ik zag en voelde dat ik door de Turkse man op mijn gezicht geslagen werd. Ik voelde dat het bloed uit mijn neus spoot. Dat deed pijn. (...) De Turkse man heeft wel 5 keer gespoten voordat de pepperspray bij mij werkte. Ik weet nog dat ik op de grond lag. Ik lag op mijn rechterzij. Mijn rechterarm lag onder mij. Ik hoorde dat een politieagent riep dat ik mijn andere arm op mijn rug moest doen. Ik kreeg

daar de kans niet voor omdat ik zodanig op de grond werd gedrukt dat dat niet lukte. Uiteindelijk kregen zij mijn arm te pakken."

4. Verzoeker, bijgestaan door zijn ambulante woonbegeleider, verklaarde op 13 december 2007 tijdens de hoorzitting door de klachtencommissie van de politie dat het hem niet zozeer om het gebruik van de pepperspray ging, maar om het feit dat de politieagenten stelden dat zij één, hooguit tweemaal hadden gespoten, terwijl hij zeker wist dat het minstens 5 en mogelijk wel 10 maal gebeurde. Volgens verzoeker pakte een agent hem meteen bij zijn jas vast. Hij had toen gezegd dat ze beter achter de werkelijke daders van het gooien van de vuurwerkbom konden gaan. Zijn broer had wurgstokjes tevoorschijn gehaald. Hij niet. Hij had ook niet iets onder zijn jas gepakt. Hij was gewoon plotseling met pepperspray bespoten. Om zichzelf tegen de spray te beschermen had hij zich losgetrokken. Meteen daarna was hij vastgepakt en was een boei om een van zijn polsen gedaan door de kale agent, die hem daarna naar de grond drukte. In de beweging naar de grond had de Turkse agent hem met een vuist een stomp vol op zijn gezicht gegeven. Wat het letsel betreft stelde hij dat hij de grond niet had geraakt. Hij had ook geen schaafwonden in zijn gezicht. Het letsel dat hij had opgelopen was van de vuistslag op zijn gezicht. Misschien dat hij in het eerste contact met de agenten wel agressief of tegenwerkend was overgekomen. Maar dat was niet de bedoeling. Hij had afgelopen jaar vrijwillig een training in agressieregulatie gevolgd.

5. Tijdens de interne klachtprocedure legde politieambtenaar X tegenover rapporteur H. op 29 september 2007 een verklaring af. Hij verklaarde onder meer dat verzoeker heftig verzet bood. X draaide zich op een gegeven moment richting zijn collega Y en zag dat de verzoeker letsel had. X had niet gezien dat Y verzoeker een vuistslag had gegeven. Zijn collega had verzoeker naar de grond gewerkt teneinde hem te kunnen boeien en daarbij zou het letsel zijn ontstaan.

6. Tijdens de interne klachtprocedure legde politieambtenaar Y tegenover rapporteur H. op 13 november 2007 een verklaring af. Hij gaf aan zich de zaak nog goed te kunnen herinneren. Het ging om een melding waarbij twee mannen een kind bedreigden of mishandelden. Een van de mannen zou een wapen, mogelijk wurgstokjes hebben. Ter plaatse troffen hij en zijn collega X een man met zijn zoon aan die hen de mogelijke verdachten aanwezen. Y gaf aan dat X de ene verdachte wilde aanhouden en hij de andere. Beide verdachten verzetten zich. Terwijl X met zijn verdachte bezig was, zag Y dat de verdachte waarmee hij bezig was iets uit zijn jas wilde pakken. De man was zeer agressief. Y gaf aan hem toen met pepperspray te hebben bespoten. Dat was volgens hem eenmaal spuiten. Misschien direct daarop een tweede keer. Hij verklaarde hem zeker geen vijf maal te hebben bespoten. Verzoeker reageerde eigenlijk niet op de spray want hij bleef zich verzetten. Y trok de man toen naar de grond en ging op hem liggen. Zo kreeg hij hem onder controle. Y verklaarde dat verzoeker zich al die tijd heftig bleef verzetten. Omdat de verdachte van X ontsnapt was, kwam X even later bij Y en hielp hij de verdachte te boeien. Y verklaarde de man bij zijn aanhouding absoluut niet in het gezicht te hebben

geslagen of geschopt. Om hem naar de grond te brengen had Y hem bij het lijf gepakt. Y wist niet of hij bij het in aanraking komen met de grond ernstig neusletsel heeft opgelopen. Hij had hem absoluut niet in het gelaat gestompt.

7. Verzoeker verklaarde tegenover een medewerkster van het Bureau Nationale ombudsman, als volgt:

“Mijn broer had wurgstokjes bij zich. Die liet hij aan de agent zien. Dat heb ik gezien. U houdt mij voor dat ik in mijn verklaring van 1 januari 2007 bij de politie en in mijn aangifte op 3 januari 2007 heb verklaard dat ik op dat moment de wurgstokjes niet had gezien, maar dat ik pas later op mijn in verzekeringsstelling heb gelezen dat er sprake was van wurgstokjes. Ik zeg u dat die eerdere verklaring dan niet juist is. Ik zag dat mijn broer wurgstokjes bij zich had op het moment dat hij de stokjes uit zijn jas haalde. Twee agenten pakten daarop meteen pepperspray. Ik was helemaal niet gewapend. (...) Ik kan mij niet herinneren of zij mij hebben gewaarschuwd dat zij pepperspray tegen mij gingen gebruiken. Omdat die agent zo aan mij trok en hij met pepperspray spoot, draaide ik me weg. Ik hield daarbij mijn hand op mijn jaszak omdat ik bang was dat mijn telefoon er anders uit zou vallen. (...)

U vraagt mij hoe vaak de agenten precies hebben gespoten. De agenten hebben meer dan vijf keer gespoten. Op mij vijfmaal en sowieso driemaal op mijn broertje. U vraagt mij hoe ik dat zo precies weet. Ik heb dat geteld. Ik had door alles zoveel adrenaline in mijn bloed dat de pepperspray bij mij niet werkte. Daardoor kon ik zien hoe vaak zij spoten. De ene keer was mis. De agenten spoten op ons allebei. De ene agent spoot op mij, dan weer op mijn broertje en datzelfde gold ook voor die andere agent. U houdt mij voor dat ik over het aantal keren dat door de agenten met pepperspray is gespoten wisselend heb verklaard. U houdt mij voor dat ik bij de klachtencommissie heb verklaard dat ik zeker wist dat er minstens vijf, en mogelijk wel tienmaal met pepperspray is gespoten. Ik zeg u nu dat ik zeker drie keer in mijn ogen ben gespoten. Ook toen werkte het nog niet. Mijn broertje heeft ook verklaard dat er zo vaak is gespoten. U vraagt mij of ik onder mijn jas greep. Dat is niet zo. (...)

U vraagt mij of ik mij tegen mijn aanhouding heb verzet. U houdt mij voor dat ik in mijn aangifte heb verklaard dat ik mij probeerde los te wrikken. Ik zeg u dat ik mijn handelen niet zozeer als verzet zag. Ik zag het meer als dat ik van de agent wegdraaide zodat hij niet naar mij kon spuiten. (...)

De agent die eerst achter mijn broertje aan wilde lopen, pakte mij van achteren bij mijn arm beet en deed mij een handboei om. De agent die met mij bezig was, sloeg mij op mijn neus. Dit was op het moment dat zij mij naar de grond werkten. De agent die mij sloeg zei: “En nu ga je naar de grond”. U vraagt mij of ik nog iets gezegd heb op het moment dat mijn neus werd geraakt. Ik heb toen niets gezegd. Ik heb wel op het moment dat ik in het busje zat tegen de agent die mij had geslagen gezegd: “Jij bent nog niet van mij af.”

Ik ben dus op de grond gelegd. Mijn ene arm was geboeid, mijn andere arm had ik onder mijn lichaam liggen. Ik heb mij daarmee van de grond kunnen afweren, zodat ik niet met mijn gezicht op de grond terecht ben gekomen. Ik lag met mijn buik naar de grond, met mijn arm onder mijn lichaam. U houdt mij voor dat ik bij mijn aangifte heb verklaard dat ik op mijn rechterzij lag en dat mijn rechterarm onder mij lag. Ik zeg u nu dat ik met mijn buik op de grond lag.

U houdt mij voor dat ik in mijn verklaring bij de politie op 1 januari 2007 heb verklaard dat ik na het pepperen, gelijk een klap op mijn neus kreeg en dat ik pas later geboeid werd en naar de grond werd gebracht. Ik zeg u dat die verklaring niet klopt. Ik was toen nog in de stress. Ik ben nog weken daarna in de stress geweest. Ik kreeg op het moment dat ik naar de grond werd gebracht een klap. U vraagt mij of ik in de worsteling geraakt kan zijn op mijn neus. Ik zeg u dat dit niet door de worsteling gebeurde, want ik kreeg van de agent gericht een klap in mijn gezicht. Hij stond op dat moment voor mij. Hij was gewoon geïrriteerd omdat hij de handboeien niet omkreeg.

(...)

Ik was op het moment van de aanhouding heel erg boos. (...) Ik heb niet agressief om mij heen geslagen. Ik uit mijn boosheid met woorden. Dat kan dan wel dreigend overkomen. Ik heb mij waarschijnlijk op dat moment ook wel op die manier tegen de betrokken agenten uitgelaten.”

8. Betrokken politieambtenaar X verklaarde tegenover een medewerkster van het Bureau Nationale ombudsman, als volgt:

“...Op een gegeven moment haalde verzoekers broer wurgstokjes tevoorschijn. Ik heb mij vervolgens constant met die broer bezig gehouden. Juist omdat hij wurgstokjes vasthad, wilde ik hem geen moment uit het oog verliezen. Ik verwijs u naar het opgemaakte proces-verbaal van bevindingen. (...)

Verzoeker wilde dus doorlopen en gaf ons een grote mond. Hij zei op een hele grove wijze dat hij geen moer met ons te maken had. Ik pakte hem vervolgens vast en hij trok zich los. Daarna pakten wij hem weer vast. Op een gegeven moment pakte zijn broer dus die wurgstokjes. Ik heb toen naar die broer met pepperspray gespoten. Ik heb tegen die broer tweemaal pepperspray gebruikt. De broer liep weg en ik liep achter hem aan teneinde hem aan te kunnen houden terzake bedreiging en het voorhanden hebben van wurgstokjes. (...) Omdat de broer eigenlijk net te ver weg liep vanaf de plaats waar mijn collega met verzoeker was en de broer geen last leek te hebben van de pepperspray, besloot ik dat ik hem verder ongemoeid kon laten. Toen ik achter de broer aanliep heb ik heel vluchtig in mijn ooghoeken gezien dat er wat duw en trekwerk plaatsvond tussen verzoeker en mijn collega. Dit was op een afstand van ongeveer 50 meter en dan in de duisternis. Ik ben toen teruggelopen naar mijn collega. Toen ik bij mijn collega aankwam, zag ik dat verzoeker

achter de dienstwagen op de grond lag en uit zijn neus bloedde. U vraagt mij of hij toen nog ander letsel in zijn gezicht had. Ik weet het niet. U houdt mij voor dat in het proces-verbaal van bevindingen staat dat hij enkele schrammen in zijn gezicht had. Dat zou kunnen. U vraagt mij of ik heb gezien dat mijn collega verzoeker met pepperspray heeft gespoten. Ik heb dat niet gezien. Ik hield mij eigenlijk de hele tijd met de broer van verzoeker bezig omdat deze de wurgstokjes tevoorschijn had gehaald. Ik heb in ieder geval niet met pepperspray naar verzoeker gespoten. Ik heb alleen zijn broer tweemaal gepeperd en deze is toen gelijk weggelopen. U houdt mij voor dat verzoeker tegenover u heeft verklaard dat mijn collega en ik over en weer dan weer verzoeker en dan weer zijn broer met pepperspray hebben gespoten. Dit is niet waar. (...)

U vraagt mij of ik heb waargenomen dat verzoeker door mijn collega werd geslagen. Ik heb dat niet gezien. Ik heb ook niets gehoord wat daarop zou duiden. Toen ik achter de broer van verzoeker aanliep is verzoeker ongeveer een halve minuut à 45 seconden alleen met mijn collega geweest. (...) Op een gegeven moment vroeg ik mijn collega wel hoe het kwam dat verzoeker bloedde. Mijn collega vertelde mij dat dit tijdens het verzet van verzoeker was gebeurd. Het boeien van verzoeker is door ons beiden gedaan. Ik heb verzoeker de boeien met veel moeite om kunnen doen, nadat mijn collega en ik met veel moeite de handen op de rug van verzoeker hadden gedaan. Ik heb verzoeker pas nadat hij op de grond lag met zeer veel moeite kunnen boeien. Tijdens het boeien verzette hij zich hevig."

9. De broer van verzoeker verklaarde bij brief van 18 februari 2008 dat de betreffende agenten hen op 31 december 2006 meermalen met pepperspray in hun gezicht hadden gespoten. Hem in ieder geval vijf keer waarna hij was weggelopen en zijn broer (No: verzoeker) zeker meer dan drie keer want die keren had hij gezien voordat hij wegliep.

10. Verzoeker legde een medische verklaring over, opgemaakt door arts K. van Gezondheidscentrum Hoograven. Uit deze medische verklaring volgt dat K. verzoeker op 9 januari 2007 onderzocht. Verzoeker gaf aan door de politie mishandeld te zijn. K. nam geen asdrukpijn neusrug waar. Wel wat gezwollen slijmvliezen.

11. Uit de medische verklaring van huisarts W. volgt dat W. verzoeker begin januari 2007 onderzocht. Verzoeker gaf aan op 31 december 2006 een klap van een politieagent op zijn neus te hebben gehad. Ook had hij pepperspray in zijn ogen gekregen. Bij onderzoek

constateerde W. zowel aan de ogen van verzoeker als aan zijn neus uitwendig geen afwijkingen. Er volgde ook geen behandeling.

12. Uit het door de korpsbeheerder overgelegde meldingsformulier geweldsaanwending van 31 december 2006 opgemaakt door politieambtenaar Y volgt onder meer dat hij en X op 31 december 2006 een melding kregen van een gewond jongetje door vuurwerk. Ter plaatse werden zij door omstanders aangesproken dat een tweetal mannen een jongen

hadden mishandeld. Verder zou een van die mannen in het bezit zijn van wurgstokjes. Toen verdachten werden staande gehouden wilden zij niet meewerken. X pakte een van de verdachten vast waarop de verdachte een andere richting uit wilde lopen. Hij riep tegen X dat hij niets met hem te maken had en dat hij de dienst uitmaakte. Y pakte hierop ook de verdachte aan de andere arm vast om de verdachte aan te houden. Op dat moment pakte de andere verdachte uit zijn broeksband zogenaamde wurgstokjes en begon te zwaaien in de richting van X. Hierop heeft X de ene verdachte losgelaten en richtte hij zijn aandacht op de verdachte met de wurgstokjes. X riep dat hij de wurgstokjes los moest laten omdat anders tot het gebruik van pepperspray zou worden overgegaan. De verdachte liet deze niet los waarop X wederom riep dat hij pepperspray zou gebruiken. Hij spoot tweemaal kort in het gezicht van de verdachte. Ten tijde dat de ene verdachte zijn wurgstokjes pakte, deed de andere verdachte ook zijn handen onder zijn jas. Hierop heeft Y zijn pepperspray gepakt en één keer in de richting van deze verdachte gespoten. Y heeft verdachte niet kunnen sommeren dat hij pepperspray ging gebruiken. Nadat Y gespoten had, heeft Y de verdachte vastgepakt en naar de grond gebracht. Hierbij kwam het gezicht van verdachte in aanraking met de grond waarop deze geschaafd werd en tevens liep de verdachte een bloedneus op. Op de grond verzette verdachte zich nog steeds. Nadat de verdachte met de wurgstokjes gepeperd was, draaide deze zich om en rende weg. X rende nog achter de verdachte aan, maar zag dat zijn collega Y in gevecht was met de andere verdachte. Hierop is X teruggegaan naar Y om deze verdachte aan te houden.

13. In het door de korpsbeheerder overgelegde proces-verbaal van bevindingen, op ambtseed op 6 januari 2007 opgemaakt en ondertekend door X en Y, staat onder meer opgenomen, voor zover van belang voor het onderzoek:

"(...) Beide personen werden door ons ter plaatse staande gehouden en gevraagd wie van hen wurgstokjes bij zich had. Hierop werd door een van de personen geantwoord dat zij met ons niks te maken hadden en dat zij de dienst uitmaakten. Dit werd beaamd door de verdachte die bij hem was. (...) Hierop heb ik, verbalisant X, de verdachte bij de arm gepakt teneinde hem te kunnen fouilleren, boeien en in het dienstvoertuig te plaatsen. Ik voelde dat die verdachte in een andere richting trok als dat ik hem wilde hebben. Hierna heb ik, verbalisant Y diezelfde verdachte bij zijn andere arm gepakt teneinde hem onder controle te krijgen. Ik, X, zag direct hierop dat de andere verdachte, vanonder zijn broeksband een stel wurgstokjes tevoorschijn haalde en hiermee in onze richting zwaaide. (...) Ik zag dat hij die stokjes met beide handen vastpakte en vervolgens weer in één hand en hiermee in mijn richting dreigde door ermee te zwaaien. Ik, verbalisant X voelde mij hierdoor ernstig bedreigd en liet de persoon in het zwarte jack los om mij geheel op de andere verdachte te kunnen concentreren. Ik riep de stokjes af te geven of te laten vallen daar ik anders pepperspray zou gaan gebruiken. Ik zag dat verdachte hieraan geen gevolg gaf en in mijn richting bleef zwaaien. Ik heb hierop nadat ik hem aangeropen had pepperspray te gaan gebruiken, twee keer kort achter elkaar gedurende tenminste een seconde pepperspray in de ogen van verdachte gespoten. Hierop zag en bemerkte ik,

verbalisant Y dat de verdachte gekleed in zwarte jas (No: verzoeker) zijn hand onder zijn jas stak, kennelijk met de bedoeling om er iets onderuit te pakken. Verdachte had zich toen losgerukt van mij. Hierop heb ik in de ogen van verdachte pepperspray gespoten. Dat deed ik een seconde lang. Ik, Y, pakte verdachte wederom aan zijn jas vast. Ik riep dat hij aangehouden was. Hierop zag en voelde ik dat verdachte zich wederom los wilde rukken. Ik merkte dat hij zich tegen zijn aanhouding verzette. Ik merkte dat hij naar een andere richting wilde gaan dan ik hem wilde geleiden. Hierop heb ik, verbalisant Y, verdachte naar de grond gewerkt. Ik zag dat verdachte met zijn gezicht op de grond terecht kwam. Op de grond ging verdachte verder met zijn verzet. Hij wilde zich losrukken en trok zijn armen naar zich toe om niet geboeid te worden. Ik, verbalisant X, zag dat de verdachte met de wurgstokjes ervan door ging. Ik ben nog een stukje achter hem aangerend, maar omdat ik zag dat mijn collega met de andere verdachte nog steeds in verzet was, heb ik mij ter assistentie naar mijn collega begeven. Verdachte bloedde uit zijn neus terwijl hij op de grond lag. Toen verdachte geboeid was en overeind werd geholpen, zagen wij, verbalisanten, dat verdachte enkele krassen op zijn gezicht had, vermoedelijk veroorzaakt door het ten val brengen van verdachte."

14. De hoofdofficier van justitie liet de Nationale ombudsman bij brief van 19 juni 2008 weten dat het Openbaar Ministerie in zijn advies aan de klachtencommissie politie Midden en West Brabant reeds geconstateerd had dat het toegepaste geweld door de verbalisanten rechtmatig was en dat er geen verder opsporingsonderzoek ter zake van mishandeling zou volgen. De hoofdofficier van justitie liet weten dat dit nog steeds het standpunt. De hoofdofficier van justitie liet weten dat dit nog steeds het standpunt van het Openbaar Ministerie was.

15. De waarnemend korpsbeheerder liet de Nationale ombudsman bij brief van 18 augustus 2008 weten geen aanleiding te zien zijn oordeel over de klacht van verzoeker te herzien.

Beoordeling

De Nationale ombudsman zal hieronder het gebruik van pepperspray en het gebruik van geweld tijdens de aanhouding afzonderlijk beoordelen.

Ten aanzien van het gebruik van pepperspray

16. Behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen heeft een ieder recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam. Dit is neergelegd in artikel 11 Grondwet (zie Achtergrond). Ook in artikel 8 Europees verdrag voor de rechten van de mens is bepaald dat een inbreuk op ieders recht op respect voor zijn privéleven - waaronder mede wordt verstaan zijn lichamelijke integriteit - moet zijn voorzien bij wet. Het gebruik van geweld betekent een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam. (zie Achtergrond). Op grond van artikel 8, eerste lid Politiewet, is een politieambtenaar in de

rechtmatige uitoefening van zijn bediening bevoegd geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt (het proportionaliteitsvereiste) en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt (het subsidiariteitsvereiste). Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf. Het geweldgebruik dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn (zie Achtergrond).

17. Onder het gebruik van geweld wordt mede verstaan het gebruik van pepperspray. In artikel 12a van de Ambtsinstructie staat onder meer vermeld dat het gebruik van pepperspray onder meer geoorloofd is om een persoon aan te houden ten aanzien van wie redelijkerwijs mag worden aangenomen dat hij een voor onmiddellijk gebruik gereed zijnd wapen bij zich heeft en dit tegen een persoon zal gebruiken (zie Achtergrond).

18. De Nationale ombudsman is van oordeel dat gelet op het feit dat verzoeker zich bij zijn staande houding - zoals door hemzelf ook is verklaard - verbaal agressief tegen de agenten heeft uitgelaten, de broer van verzoeker bij hun staande houding plotseling wurgstokjes tevoorschijn haalde en de politieambtenaren daarmee bedreigde en verzoeker vervolgens naar zijn jaszak greep, het gebruik van pepperspray door de betrokken politieambtenaren gelet op bovenstaande regeling geoorloofd was. Overigens heeft verzoeker tegenover de klachtencommissie verklaard dat het hem niet zozeer gaat om het feit dat de politieambtenaren gebruik hebben gemaakt van pepperspray, maar om het aantal keer dat door de politieambtenaren pepperspray tegen hem zou zijn gebruikt.

19. De Nationale ombudsman stelt vast dat wat dit laatste betreft de lezingen van verzoeker en de verbalisanten lijnrecht tegenover elkaar staan.

In het algemeen onthoudt de Nationale ombudsman zich van het geven van een oordeel over een klacht als de verklaringen van verzoeker en de betrokken ambtenaren tegenover elkaar staan. Die situatie doet zich evenwel niet voor indien er sprake is van omstandigheden op grond waarvan aan de ene verklaring meer waarde kan worden gehecht dan aan de andere verklaring.

20. In dit geval dient naar het oordeel van de Nationale ombudsman meer waarde te worden toegekend aan de verklaring van de betrokken politieambtenaren. De Nationale ombudsman baseert dit op het volgende.

21. In het dossier bevinden zich verschillende verklaringen van verzoeker. Opvalt daarbij dat verzoeker zich wisselend heeft uitgelaten over het aantal keer dat door de politieambtenaren met pepperspray zou zijn gespoten. In zijn aangifte stelt hij dat Y. wel vijf keer met pepperspray had gespoten voordat deze bij hem werkte, terwijl hij bij zijn verhoor door de politie niets heeft verklaard over het aantal keer dat met pepperspray zou zijn gespoten. Tegenover de klachtencommissie heeft hij verklaard dat het minstens vijf maal en mogelijk wel tienmaal gebeurde, terwijl hij tegenover een medewerkster van het

Bureau Nationale ombudsman heeft verklaard dat de politieambtenaren meer dan vijf keer met pepperspray op hem hebben gespoten. Geconfronteerd met zijn wisselende verklaringen op dit punt verklaarde verzoeker vervolgens dat hij zeker wist dat hij drie keer in zijn ogen is gespoten. Ook verklaarde hij dat de ene agent dan weer op hem spoot en dan weer op zijn broer en dat ditzelfde voor de andere agent gold. De broer van verzoeker heeft in zijn verklaring van 18 februari 2008 verklaard dat hij gezien had dat verzoeker meer dan drie keer in zijn gezicht is gespoten.

22. De Nationale ombudsman constateert verder dat verzoeker eveneens wisselend heeft verklaard over het moment waarop hij ervan op de hoogte was dat zijn broer wurgstokjes bij zich had. Tijdens het onderzoek door de politie heeft verzoeker verklaard dat hij dat eerst op het moment van zijn in verzekeringstelling hoorde, terwijl hij tegenover de klachtencommissie en een medewerkster van het Bureau Nationale ombudsman heeft verklaard dat hij zelf had gezien dat zijn broer zogenaamde wurgstokjes uit zijn zak haalde.

23. De betrokken politieambtenaren hebben daarentegen tijdens het onderzoek consistent verklaard over hun gebruik van pepperspray. X heeft steeds verklaard de broer van verzoeker tweemaal te hebben gepepperd nadat deze wurgstokjes tevoorschijn had gehaald alsmede dat hij tegen verzoeker geen pepperspray heeft gebruikt, terwijl Y heeft verklaard enkel tegen verzoeker pepperspray te hebben gebruikt, mogelijk tweemaal maar zeker geen vijfmaal. Ook over de reden tot het overgaan van gebruik van pepperspray hebben zij eensluidend verklaard: de broer van verzoeker haalde zogenaamde wurgstokjes tevoorschijn en dreigde hen daarmee, terwijl verzoeker vervolgens naar zijn jaszak greep. Hun lezing komt ook overeen met het proces-verbaal van bevindingen en de geweldsrapportage die naar aanleiding van het incident zijn opgemaakt. Nu het opgemaakte proces-verbaal van bevindingen en de geweldsrapportage zeer kort na het incident zijn opgemaakt - op een moment dat er door verzoeker nog geen klacht over het politieoptreden was ingediend - houdt de Nationale ombudsman de daarin weergegeven gang van zaken voor juist.

24. De Nationale ombudsman gaat er dan ook van uit dat jegens verzoeker - zoals door Y is verklaard geen vijf keer, maar - eenmaal, mogelijk gevolgd door een tweede maal pepperspray is gebruikt. Alles overziend heeft de politie geen buitenproportioneel geweld toegepast door dit gebruik van pepperspray en mitsdien heeft zij niet gehandeld in strijd met verzoekers recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam.

De onderzochte gedraging is in zoverre behoorlijk.

Ten aanzien van het met een vuist in het gezicht slaan

25. Uit het onderzoek is gebleken dat de lezingen van verzoeker en de beide politieagenten lijnrecht tegenover elkaar staan. Verzoeker verklaart dat hij door politieambtenaar Y bij zijn aanhouding met opzet op zijn neus is geslagen.

26. De Nationale ombudsman constateert dat verzoeker wisselend heeft verklaard over het moment dat hij door Y op zijn neus zou zijn geslagen. Zo heeft hij bij zijn verhoor bij de politie verklaard dat hij direct na de pepperspray een klap op zijn neus kreeg en vervolgens naar de grond werd gebracht en geboeid, terwijl hij bij zijn aangifte heeft verklaard dat hij eerst naar de grond werd gebracht en met een hand geboeid was en daarna door Y op zijn neus werd geslagen.

27. Politieambtenaar Y heeft ten stelligste ontkend verzoeker op enig moment op zijn neus te hebben geslagen. Volgens hem was het letsel dat verzoeker had opgelopen ontstaan doordat hij bij het naar de grond brengen met zijn gezicht tegen de grond was gekomen.

28. De door verzoeker overgelegde medische verklaring van K. en de medische verklaring van huisarts W. hebben de verklaring van verzoeker dat hij een vuistslag op zijn neus heeft gekregen niet kunnen bevestigen. Uit deze verklaringen volgt immers dat aan zowel de ogen als de neus van verzoeker geen uitwendige afwijkingen zijn geconstateerd. Politieambtenaar X heeft verder verklaard niet te hebben waargenomen waardoor verzoeker op een zeker moment letsel aan zijn neus had opgelopen.

29. Nu zich derhalve geen omstandigheden voordoen op grond waarvan aan de ene lezing meer betekenis moet worden toegekend dan aan de andere lezing, overweegt de Nationale ombudsman dat niet is vast komen te staan dat politieambtenaar Y verzoeker bij zijn aanhouding op zijn neus heeft geslagen. Het letsel dat verzoeker bij zijn aanhouding opliep zou door hem immers ook tijdens het naar de grond brengen ongelukkigerwijs kunnen zijn opgelopen.

Om die reden onthoudt de Nationale ombudsman zich op dit punt van een oordeel.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Midden en West Brabant is

niet gegrond ten aanzien van:

- het tot vijfmaal toe pepperspray gebruiken.

De Nationale ombudsman onthoudt zich van het geven van een oordeel:

- ten aanzien van het met een vuist in het gezicht slaan terwijl verzoeker reeds geboeid was.

Onderzoek

Op 21 februari 2008 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer B. te Utrecht, met een klacht over een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Midden en West Brabant.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Midden en West Brabant, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de beheerder van het regionale politiekorps Midden en West Brabant verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. Daarnaast werd de betrokken politieambtenaren de gelegenheid geboden om commentaar op de klacht te geven.

Zowel verzoeker als betrokken politieambtenaar X is in het kader van het onderzoek gehoord door een medewerkster van het Bureau Nationale ombudsman.

Van het horen van betrokken ambtenaar Y is in verband met diens persoonlijke omstandigheden door haar afgezien.

Bij de huisarts van verzoeker werd door voormelde medewerkster op verzoek van verzoeker medische informatie opgevraagd. De huisarts stuurde de Nationale ombudsman vervolgens een verzoeker betreffend journaal op.

In verband met zijn verantwoordelijkheid voor justitieel politieoptreden werd ook de hoofdofficier van justitie te Breda over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was. De genoemde hoofdofficier maakte van deze gelegenheid gebruik.

Tijdens het onderzoek kregen het regionale politiekorps Midden en West Brabant en verzoeker de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

Betrokken ambtenaar Verdaasdonk en korpsbeheerder deelden mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen.

Verzoeker en betrokken ambtenaar Aydogan gaven binnen de gestelde termijn geen reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

Verzoekschrift aan de Nationale ombudsman, dat op 21 februari 2008 is ontvangen, met bijlagen ter zake de interne klachtenprocedure;

Het advies van de klachtadviescommissie van 14 december 2007;

De beslissing van de korpsbeheerder van 17 januari 2008;

Het interne klachtdossier van het regionale politiekorps Midden en West Brabant, met bijlagen waaronder:

Reactie van de hoofdofficier van justitie te Breda van 19 juni 2008;

Verslag van het telefonische verhoor van verzoeker op 19 juni 2008;

Verslag van het telefonische verhoor van X op 7 juli 2008;

Een patiëntenkaart betreffende verzoeker van Gezondheidscentrum Hoograven gedateerd 27 februari 2007;

Een door huisarts W. opgestelde verklaring betreffende verzoeker van 18 juli 2008;

Reactie van 18 augustus 2008 van de korpsbeheerder;

Reactie van 24 september 2008 van verzoeker;

Reactie van 20 oktober 2008 van de korpsbeheerder.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Grondwet

Artikel 11

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

2. Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM)

Artikel 8:

"1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privéleven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.

2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen."

3. Politiewet 1993

Artikel 8, eerste en vijfde lid

"1. De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.

(...)

5. De uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in het eerste tot en met vierde lid, dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn."

4. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar

Artikel 12a, eerste lid

"1. Het gebruik van pepperspray is slechts geoorloofd:

- a. om een persoon aan te houden ten aanzien van wie redelijkerwijs mag worden aangenomen dat hij een voor onmiddellijk gebruik gereed zijnde wapen bij zich heeft en dit tegen een persoon zal gebruiken;
- b. om een persoon aan te houden die zich aan aanhouding, voorgeleiding of andere rechtmatige vrijheidsbeneming tracht te onttrekken of heeft onttrokken;
- c. ter verdediging tegen of voor het onder controle brengen van agressieve dieren.

(...)"

Artikel 12b

"De ambtenaar waarschuwt onmiddellijk voordat hij gericht pepperspray tegen een persoon zal gebruiken, met luide stem of op andere niet mis te verstane wijze dat pepperspray gebruikt zal worden, indien niet onverwijld het gegeven bevel wordt

opgevolgd. Deze waarschuwing blijft achterwege indien de omstandigheden de waarschuwing redelijkerwijs niet toelaten."

Artikel 12c

"Pepperspray wordt tegen een persoon per geval ten hoogste twee maal voor de duur van niet langer dan ongeveer een seconde gebruikt en op een afstand van ten minste een meter."